

ARGUS

de stem van sprakeloze wilde dieren

Colofon

ISSN 0166-5073

Argus is het tijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt twee keer per jaar toegestuurd aan donateurs die ten minste € 16,- per jaar betalen via onderstaande IBAN.

Sympathisanten betalen € 5,- per jaar. Indien u Stichting De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum.

Voor adreswijzigingen en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen:

donateurs.adm@faunabescherming.nl

Betalingsgegevens:

IBAN: NL72 TRIO 0338 5400 91

t.n.v. De Faunabescherming, Renkum.

Bij betaling vanuit het buitenland gelieve ook te vermelden: BIC: TRIONL2U

Secretariaat

Q. Hoogenboom

info@faunabescherming.nl

06-16010305

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele,

Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum,

Telefoon 0317-318 487

Bestuur

I.J. van den Abeele, Q. Hoogenboom,

N.K. Koffeman, H.H. Niesen, E. Ros, S.H.D. Voss

Aan deze Argus werkten mee

Niko Koffeman, Harm Niesen, Quintijn

Hoogenboom, Stephanie Palsma van Voorthuizen,

Betty Ros, Eric Schoones, Remco Stunnenberg,

Harry Voss en Aad van der Waal

Redactie

Eric Schoones, Quintijn Hoogenboom

argus@faunabescherming.nl

Website

www.faunabescherming.nl

Lay-out en druk

Van Berkum Graphic Solutions, Zwaag

Doelstelling

Stichting De Faunabescherming is een niet-gesubsidieerde, landelijke vrijwilligersorganisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid.

Stichting De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van onderzoek en het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Inhoud

<i>Niko Koffeman</i> Redactioneel 99%	3
<i>Harm Niesen</i> Van het bestuur Natuurbescherming?	4
<i>Eric Schoones</i> Interview Oog voor uniek gebied	6
<i>Quintijn Hoogenboom</i> Column Malthus	9
<i>Remco Stunnenberg</i> Ode aan het Wilde Zwijn	10
<i>Remco Stunnenberg</i> Succesvolle "Geboorte" van de Zwijnsociëteit	13
<i>Stephanie Palsma van Voorthuizen</i> Strijd om Arubaanse Schoonheid	14
<i>Harm Niesen</i> Ganzenbeheer in Nederland	16
<i>Marianne Thieme</i> Hubertusbekering van mr. Pieter van Vollenhoven?	18
<i>Betty Ros</i> Buit van de Vos	20
<i>Aad van der Waal</i> gedicht Ontboezemingen van een jachtopzichter	23
Wilde zwijnen in Hoenderloo	23
<i>Harm Niesen</i> Vogelvrij Spiering	24

Relevante links bij de verschillende artikelen kunt u vinden op faunabescherming.nl/argus2018-2

Voorpagina:

Wild zwijn, foto Remco Stunnenberg

99%

NIKO KOFFEMAN

Wij zijn de 99%. Daarmee maakte Occupy furore. Maar hoe briljant de bedenker, antropoloog Graeber, ook mag zijn, hij zat er ver naast als het gaat om het leven op aarde. De echte tweedeling moet gezocht worden in de belangtegenstelling tussen mensen en dieren. Op onze planeet maakt de mens maar 0,01% uit van de biomassa, volgens onderzoek van professor Milo. Inmiddels hebben mensen al 83% van alle soorten wilde zoogdieren vernietigd. De mens neemt een nietsontziende rol in, waarin de eigen korte termijnbelangen centraal staan en belangen van alle andere soorten gekoloniseerd of weggevaagd worden.

Kijk naar de plezierjager. De mens die louter voor de lol dieren doodschiet om vervolgens trots met z'n buit op de foto te gaan. Van de genoemde 0,01% die de mens uitmaakt van het leven op aarde is in Nederland slechts 0,01% jager.

Toch schieten de Nederlandse jagers elk jaar, straffeloos, 2.000.000 dieren dood.

Wat jagers doen in de natuur onttrekt zich aan het zicht. Hun beschamende bezigheden vinden plaats buiten elke sociale controle en op tijdstippen dat de bossen niet toegankelijk zijn voor niet-jagende burgers, in verboden 'rustgebieden voor het wild' waar de dieren met 'telvoer' naar toe gelokt zijn.

Omdat de politiek zich nauwelijks interesseert voor wat zich aan het oog van de kiezer onttrekt, hebben jagers in de Wet natuurbescherming hun slag kunnen slaan.

Met hulp van lobbyisten die lid waren van partijen zoals PvdA, D66 en Groenlinks, partijen die vervolgens geen verzet boden tegen de kaderwet waarin de hobbyjacht carte blanche kreeg.

Stropersmethoden zoals nachtjacht met infraroodkijkers, knaldempers en lichtbakken, werden geruisloos toegestaan. Hoewel de wet natuurbescherming in artikel 3.21 verbiedt de jacht uit te oefenen vanuit een voertuig, vonden jagers een maas in de wet omdat artikel 3.16 spreekt over het gebruik van een geweer vanuit een rijdend voertuig, waaruit de jagers meenden op te kunnen maken dat 'beheer en schadebestrijding'

wel mogelijk zouden zijn vanuit een stilstaand voertuig. Die uitleg werd onlangs een 72-jarige jager uit Vriezenveen noodlottig, toen het doorgeladen geweer in zijn auto niet een vos trof, maar hemzelf. Zonder dit tragische jachtongeluk hadden veel politici en burgers zich nooit gerealiseerd dat dieren met stropersmethoden bejaagd worden.

Dieren gaan hun activiteiten steeds meer naar de nacht verschuiven onder invloed van menselijke activiteit, blijkt uit onderzoek van Berkeley University. Wij mensen gedragen ons als een regelrechte plaag voor dieren. Vergassen van ganzen, schieten van wilde zwijnen en edelherten, uitroeien van vossenpopulaties, het dient allemaal geen enkel ander doel dan 'het genot van de jacht'.

Luxemburg deed een proef met een vossenjachtverbod. De jagers voorspelden een explosie van de vossenpopulatie en verhoogd infectierisico met vossenlintworm, maar het tegendeel blijkt. De Luxemburgse Staatssecretaris Camille Gira argumenteerde dat onze huidige maatschappij er een moet zijn die waarde hecht aan de natuur en het samenleven met wilde dieren. "Wij zijn niet de enige wezens met gevoelens op deze planeet," verklaart Gira, "Het is haast ondenkbaar dat er zo'n 3000 vossen per jaar worden gedood zonder objectieve reden."

Aangetoond is dat juist de jacht ervoor zorgt dat er veel lintwormbesmettingen zijn, en ook zijn er in gebieden waar het dier bejaagd wordt meer besmettingen door tekenbeten.

We gaan als faunabeschermers een nieuwe fase in, waarin versoepelingen in de jachtwetgeving met kracht bestreden moeten worden.

Op 15 september hebben we onze veel bezochte jaarvergadering, ditmaal in Apeldoorn.

Ik hoop u daar te ontmoeten, om bij te praten over een Nederlandse natuur waar dieren niet langer vogelvrij maar kogelvrij zullen zijn. Zoals de, daar woonachtige, bekeerde jager professor mr. Pieter van Vollenhoven zegt: "Levende vogels spreken mij in mijn hart meer aan dan vogels op jachttableaus". Laten we hopen dat dat ook geldt voor de zwijnen in het Kroondomein!

Redactioneel

Natuurbescherming?

Anderhalf jaar ervaring met de nieuwe Wet natuurbescherming. Is het werkelijk zo slecht geworden als wij vreesden? Het antwoord daarop is een hartgrondig "ja".

Wat er zoal mankeert aan de nieuwe regels wordt hieronder waarschijnlijk snel duidelijk. Zo is daar de nieuwe regeling voor de samenstelling van de besturen van de provinciale Faunabeheereenheden (FBE's). Die was iedereen die voor een wetenschappelijk verantwoorde manier van omgaan met de wilde fauna in Nederland is, een doorn in het oog. FBE's bepalen in feite hoe er wordt omgegaan met de in het wild levende zoogdieren en vogels, buiten de strikte reservaat gebieden. En soms zelfs met wat daarbinnen gebeurt. In ieder geval gaan zij dus over het beheer ervan in het grootste deel van het land. Omdat in de oude FBE's slechts jachthouders (alle grondeigenaren en/of gebruikers) vertegenwoordigd konden zijn, waren alle maatschappelijke organisaties zonder land, zoals Dierenbescherming, Vogelbescherming en Faunabescherming uitgesloten van iedere vorm van inspraak over het beheer in het grootste deel van het land. Daar zou in de nieuwe wet dankzij een amendement eindelijk verbetering in komen. In het bestuur van de FBE's zouden twee vertegenwoordigers van relevante maatschappelijke organisaties worden opgenomen.

Van dit voorschrift is helemaal niets terecht gekomen. De FBE's hebben het met veel succes gesaboteerd. In de eerste plaats door van deze nieuwe bestuursleden te eisen dat zij instemmen met het "duurzaam beheer van dierpopulaties". Een nogal onduidelijke term. Wordt onder duurzaam beheer ook verstaan het helemaal niet beheren van een populatie? Navraag maakt het al snel

Foto: Harm Niesen.

duidelijk: absoluut niet. Duurzaam beheer is een synoniem voor hobbyjacht. En alle drie de bovengenoemde maatschappelijke organisaties zijn daar fel op tegen. De organisaties die het meest worden gemist in de FBE's en die het meest aangewezen zijn om een noodzakelijk tegengeluid te laten horen, kunnen dus niet deelnemen aan het bestuur van een FBE. De provincies hebben dat "opgelost" door een provinciale milieuorganisatie of Staatsbosbeheer in het bestuur te benoemen. En tot ieders verbazing heeft de Staatssecretaris, tegen de overduidelijke bedoeling van het parlement in, dit goedgekeurd. Geen grotere openheid, laat staan een veel breder gedragen beleid dus, in de FBE's. Het blijft een ondersje van mensen met een grote voorliefde voor jacht en bestrijding, boeren en jagers bepalen het beleid. En voor ieder eventueel probleem bestaat er nog steeds maar één oplossing: schieten, bestrijden, uitroeien zelfs. Terwijl er geen enkel wetenschappelijk onderzoek bestaat, dat aantoont dat deze praktijk voor andere dan achter een hek opgesloten dieren, een oplossing kan betekenen. En dan ook nog afgezien van de vele negatieve gevolgen die bestrijding onherroepelijk heeft voor het overige deel van de, meestal strikt beschermde, wilde fauna. Dat wordt door alle betrokkenen systematisch genegeerd of zelfs ontkend.

Onverklaarbaar en onvoorstelbaar, dat zonder uitzondering alle provinciebesturen én al hun

ambtenaren hun uiterste best doen om deze praktijken in stand te houden. In plaats van zich in te zetten om beschermde soorten ook werkelijk te beschermen en dus het aantal ontheffingen tot een uiterst minimum te beperken, doen ze het tegenovergestelde. De provincies functioneren in de praktijk als een servicebureau, steeds bereid om naar de pijpen van jagers en boeren te dansen. En dat wordt ze met de nieuwe wet ook nog eens heel erg veel gemakkelijker gemaakt. Elke provincie heeft lijsten opgesteld van in principe beschermde soorten, die mogelijk wel eens als hinderlijk kunnen worden ervaren. Als die lijst eenmaal is goedgekeurd door Provinciale Staten, is het heel eenvoudig om ontheffingen te verlenen. Waar er vroeger sprake moest zijn van belangrijke schade is nu het vage begrip "overlast" al voldoende. Als gevolg hiervan is het aantal ontheffingen dat de provincies verlenen enorm toegenomen. Zoveel, dat het voor een vrijwilligersorganisatie als de onze onmogelijk is geworden om op tijd op de hoogte te worden gesteld van alle ontheffingen. Waar nog bij komt, dat wij niet meer zoals vroeger, min of meer automatisch op de hoogte worden gesteld van de plannen van de provincies. We vragen daarom aan onze lezers om in hun eigen provincie de website te controleren en ons te waarschuwen als er weer eens iets laakbaars dreigt te gebeuren. Dan kunnen wij mogelijk een juridische procedure daartegen beginnen.

Hoe frustrerend en kostbaar dat soms ook is, soms lijken we iets te winnen. Zo mogen de zogenaamd ecologisch-verantwoorde Freiland kippenfokkers in Flevoland 's nachts geen vossen bestrijden. Omdat het probleem, voor zover het al bestaat, want de meeste boeren hebben nog nooit een vos gezien, heel eenvoudig met een schrikdraadje is op te lossen. Desondanks verleent de provincie Drenthe zonder aarzelen eenzelfde ontheffing voor de Freiland-kippenhouders in die provincie. En heeft deze, zichzelf erg natuurvriendelijk achtende provincie, een ontheffing verleend om bevers te schieten. Net als in

Limburg, waar een ambtenaar voor de media verklaarde, dat het nodig was, omdat de bevers zich niet hielden aan de natuurdoelstellingen van de provincie... Inmiddels verbazen we ons nergens meer over.

Friesland doet alles om weidevogels te beschermen, behalve het enige dat nodig is, de boeren op een andere manier laten boeren. Terwijl er vele wetenschappelijke publicaties bestaan, waaruit blijkt dat het verwijderen of doden van zwarte kraaien de aantallen zeker niet doet afnemen, laat de provincie kraaienvangkooien toe. Resultaat: vorig jaar hebben ze 59 kraaien gevangen en dat beschouwen ze als een belangrijk resultaat. Dat een opengevalen territorium van één paartje kraaien wordt ingenomen door een heel bataljon jonge vogels kan niet tot ze doordringen. Evenmin als het feit dat weidevogels uitstekend in staat zijn zich tegen kraaien te verdedigen, zolang er maar geen mensen in de buurt zijn. En dat de rol als een van de vele predatoren volkomen natuurlijk is, een rol die direct door andere predatoren als er geen kraaien zouden zijn wordt overgenomen. Maar ook daar heeft de provincie Friesland aan gedacht. Nee, ze zijn nog niet zover dat ze hermelijn, wezel, buning, blauwe reiger, ooievaar of buizerd op grote schaal gaan afschieten. Waarschijnlijk zouden ze dat best willen, maar durven ze dat nog net niet. Daarom hebben ze nu wel een ontheffing verleent om steenmarters te schieten, teneinde de weidevogels te beschermen. Hoe diep kan je zinken. Als pilot, dat wel. Als pilot, denken ze werkelijk dat daarover volgend jaar werkelijk iets zinnigs gezegd kan worden? Natuurlijk niet, maar ze zullen alleen vragen wat de Friese weidevogelbeschermers van de pilot vinden. En dat antwoord kennen we al. Ja, het beheer van onze natuur is bij de provincies in goede en wetenschappelijk verantwoorde handen. Wanneer neemt de Haagse politiek haar verantwoordelijkheid en maakt zij een einde aan het wanbeleid in al onze provincies?

Voor de Canadese ganzen geldt geen enkele bescherming omdat de overheid ze als "exoot" heeft bestempeld.

Foto: Harm Niesen.

ecoloog Han Olff

over de Oostvaardersplassen

Oog voor uniek gebied

Han Olff is sinds 2002 hoogleraar ecologie aan de rijksuniversiteit Groningen en ecosystemen met grote grazers wereldwijd zijn al zo'n 25 jaar zijn specialisme. Hij deed onderzoek in o.a. Tanzania en Zuid-Afrika en de laatste tien jaar intensief in de Oostvaardersplassen. Wij vroegen hem naar zijn ideaalbeeld en een reactie op de verhitte discussies van de laatste maanden.

Han Olff, foto: Gerhart Lugart.

Oloff was in 2010-2011 lid van de International Committee for the Management of the Oostvaardersplassen en die kwam met een goed werkbaar beheersplan, geformuleerd door deskundigen. Een heel ander advies dan recent door de drie bestuurskundigen, de Commissie Van Geel, werd uitgebracht. Dat betrof de uitwerking van een politieke wens: meer recreatie en minder grote grazers in de Oostvaardersplassen. Aan dat laatste zitten volgens Olff veel haken en ogen: 'Juridische haalbaarheid en de praktische invulling zijn niet doordacht en de ecologische consequenties (ook op lange termijn) zijn niet uitgewerkt.'

Meer ruimte voor recreatie past niet in uw visie?

'Nee, dat is een misverstand. Ik ben voor een vorm van ecotoerisme om bewustwording te vergroten. Er zou een grote uitkijktoren moeten komen op de grens van het grazersdeel en het moeras om mensen ook werkelijk te laten ervaren hoe zo'n gebied functioneert in samenhang en

niet alleen in de maand dat de grote grazers het moeilijk hebben. Nu wordt gezegd dat de Oostvaardersplassen te klein zijn en dat daardoor een probleem met de paarden en runderen ontstaat terwijl in de huidige plannen het effectieve oppervlak voor die dieren wordt verkleind. Dat kan ik niet volgen.'

Hoe ziet uw ideaalbeeld eruit?

'Daarvoor zou het Oostvaarderswold, een verbinding van de Oostvaardersplassen naar het Horsterwold moeten worden aangelegd. Dan krijg je prachtige kansen voor recreatie en bewoning, recreëren in de natuur, ruimte voor grazers op een groter en diverser oppervlak met meer habitats en daarbij passend beheer. Dat is nog altijd voor het dierenwelzijn en ecologisch het meest wenselijke scenario. De stille kern van

het Horsterwold zou een prachtige combinatie vormen met de Oostvaardersplassen met de mogelijkheden van aanleg van nieuwe habitat in het tussenliggend deel. Op termijn zou je zelfs kunnen denken aan overgangen met de Veluwe, zodat je populaties aan elkaar kunt koppelen.'

Is dat een oplossing voor alle commotie van de laatste tijd?

'Mensen die zelf hun paarden met veel liefde en aandacht houden lopen nogal emotioneel te hoop tegen hoe paarden ook in de natuur kunnen leven. Ze hebben daar geen idee van. Het zou dan ook niet het doel van beleidsmakers moeten zijn om alle facebookgroepen tevreden te stellen. Bovendien is het goed te bedenken dat honderdduizenden bezoekers per jaar die geen problemen hebben met hoe de paarden en runderen daar leven en van de natuur genieten, minder goed georganiseerd zijn dan protesterende facebookgroepen. Publiek draagvlak blijft belangrijk, maar dat moet je ook als beheerder zelf maken.'

In wezen is het een ethisch en moreel probleem?

'Ja, het gaat om de vraag of er in Nederland ruimte is om grote dieren vrij te laten leven. Moeten alle dieren groter dan een schaap of een geit gehouden worden zoals de mens bepaalt? Dat is een principiële discussie. Hoe groot je het gebied ook maakt, er zullen altijd mensen blijven die het onaanvaardbaar vinden dat dieren door een strenge winter aan hun einde komen. Maar als je het wat meer in grote lijn bekijkt, dan denk ik dat mensen gedurende 2000 jaar veehouderij zijn gaan geloven dat grotere dieren niet zonder ons kunnen. Er zit misschien ook wel iets van een onuitgesproken schuldgevoel achter omdat we die dieren heel veel ontnemen: een vrij leven in groepen, en vrije keus van partner en voedsel. Wie de vader van je kinderen is wordt bepaald door wie er in de plastic spuit

ruimte voor grazers op een groter en diverser oppervlak

Foto: Harm Niesen.

Foto: Harm Niesen.

tussen je billen zit, en niet door met wie je kiest om te paren. Het enige wat we teruggeven aan die dieren, mede ingegeven door onze interesse in vlees en zuivel, is een overmaat aan voedsel het hele jaar door. Dat hebben we nu als het summum van dierenwelzijn heilig verklaard. Ondertussen accepteren we de dood door voedselgebrek in de natuur van muizen, vissen en zeehonden wel.

Hoe gaat het verder, komende winter?

'Als je sec kijkt naar de populatie waren er begin mei dit jaar 1800 dieren tegen ruim 5000 vóór de afgelopen winter. Bij deze dichtheid kunnen alle dieren de komende zomer een maximale wintervoorraad aanleggen - tenzij we een winter zoals in 1963 krijgen - en zal de uitval niet veel groter zijn dan 10-15 procent. Dan is er geen extreme sterfte. Dit jaar zullen er zo'n 600 (30 procent) jonge dieren geboren worden, dus ga je met 2400 de winter in. Volgend jaar er nog steeds veel voedsel en zo groeit de populatie, totdat de reserves voor de winter weer kleiner worden en de uitval in de winter groter wordt. En er is ook geen goede wettelijke basis om nu zomaar 1000 dieren dood te schieten, argumenten van verkeersveiligheid of schade aan de landbouw gaan in de Oostvaardersplassen niet op. Verlies aan biodiversiteit speelt vooral in het moeras en dat is ook al geen argument om de grote grazers af te schieten.'

Zijn die er wel?

'Ja, selectief dieren die de winter niet zullen overleven doden voordat ze een periode van lijden ingaan tot het moment waarop ze sowieso zouden doodgaan, dat vind ik een goede en aanvaardbare vorm van beheer. Ik ben echter geen voorstander van proactief beheer, waarbij overtollige aantallen willekeurig voorafgaand aan de winter worden afgeschoten. Dan ga je gezonde dieren afschieten, die mogelijk de winter wél zouden kunnen overleven. Zo wordt op de Veluwe overigens het reguliere populatiebeheer als jacht uitgevoerd. Dat vind ik echt niet diervriendelijker. Bovendien bepaal je daarmee ook hoe het ecosysteem eruit ziet en dan krijg je gemaakte natuur, dat hebben we al zoveel. We hebben maar zo weinig gebieden waar de spontane populatiedynamiek van grote grazers in combinatie met het weer en de vegetatieontwikkeling bepaalt welk ecosysteem we daar hebben. Dat is ook het grote appeal van de Oostvaardersplassen. Het is in de afgelopen decennia een gebied van wereldfaam geworden waar mensen uit de hele wereld komen kijken voor inspiratie. Het is belangrijk om te laten zien hoe onderscheidend natuurbeheer werkt, hoe paarden en runderen niet als vee worden gehouden, of herten als jachtwild, maar vrij kunnen leven, spontaan geboren worden en weer sterven. Dat is een stimulans en een eyeopener voor nieuwe vormen van natuurbeheer wereldwijd.'

Malthus

QUINTIJN
HOOGENBOOM

Eigenlijk wilde ik schrijven over de tegenstelling dierenbescherming versus natuurbescherming die er bij dierenbeschermingsorganisaties lijkt te zijn, maar ik kwam uit bij Malthus, die “An Essay on the Principle of Population as it Affects the Future Improvement of Society (...)” schreef in 1798. Vertaald als “Overbevolking” in 2009. De kern van zijn redenering is dat de omvang van een bevolking beperkt wordt door de beschikbare hoeveelheid voedsel. Dit principe geldt uiteraard ook voor niet-menselijke dieren.

In de ruim twee eeuwen na zijn boek lijkt Malthus te zijn gelogenstraft, want de exponentiële groei van de menselijke bevolking is gewoon doorgegaan. Dat komt vooral doordat de voedselproductie dankzij wetenschap, techniek en vooral fossiele brandstoffen een enorme, onverwacht

Populaties worden beperkt door beschikbaar voedsel

grote, groei heeft doorgemaakt. Helaas heeft deze groei zijn prijs gehad: het opraken van onze olie- en gasvoorraden, de opwarming van het klimaat, en de teruggang van natuur en biodiversiteit. Dierenbeschermers vinden, kort samengevat, dat elk dier dat lijdt hulp en bescherming verdient. Dat geldt uiteraard voor gehouden dieren, maar ook voor bijvoorbeeld zeehonden in de jaren dat de soort door menselijk handelen in zijn bestaan

bedreigd werd. Recent bloeit de discussie op in welke mate bijvoorbeeld zeehondenpups die niet lijken te kunnen overleven, in opvangcentra moeten of mogen worden opgevangen.

De situatie in de Oostvaardersplassen leidde, zoals bekend, de afgelopen maanden tot heftige discussies, waarbij kort gezegd de dierenbeschermers het niet acceptabel achtten dat vooral paarden en runderen van honger zouden omkomen tijdens een relatief strenge vorstperiode.

Natuurbeschermers, daar rekenen de mensen van de Faunabescherming zich toe, gaan er vanuit dat sterfte in een winter in de natuur een vanzelfsprekende en onontkoombare zaak is. Zo werkt de natuur al van voor mensenheugenis. Of dieren die sterven in de winter lijden, en zo ja hoe erg, is wellicht moeilijk te bepalen, maar het is altijd al zo geweest.

Bovendien is het moeilijk te bepalen of grote hoefdieren meer lijden dan bijvoorbeeld muizen of koolmezen.

Malthus concludeerde dat snelle groei van de bevolking, sneller dan de voedselproductie kan toenemen, zorgt voor “vice and misery”, ondeugd en ellende. Hij zag de menselijke drang tot voortplanten als niet-beïnvloedbaar. Bij andere dieren ook niet trouwens. Het onontkoombare gevolg hiervan is dat er altijd mensen zullen lijden en van honger zullen omkomen.

Er is echter een ontsnappingsmogelijkheid: sinds midden vorige eeuw zijn voorbehoedmiddelen, waaronder de pil, beschikbaar, die vrijwillige geboortebeperving voor de mens mogelijk maken. Dat moet dierenbeschermers én natuurbeschermers toch als muziek in de oren klinken: als mensen hun aantallen kunnen beperken, en dat ook doen, komt er weer meer ruimte en voedsel voor andere dieren.

An Essay on the Principle of Population as it Affects the Future Improvement of Society

Column

Ode aan het Wilde Zwijn

Harry Vos vroeg mij, om naast met mijn foto's, ook een ode te brengen aan het wilde zwijn in woorden. Vanzelfsprekend wil ik dat, al gaat dat voor mij niet samen met het uitspreken van mijn afkeer van de jacht. Dus wees gewaarschuwd! Wie er verderop tijdens mijn verhaal boe roept, daar is de deur! 😊

Logo: Len Munnik

Het wilde zwijn. Ze worden wel de nozems van het bos genoemd. Een term, die jammer genoeg nauwelijks nog wordt gebruikt. Jammer genoeg? Ja, nozem. Dat betekent zoiets als 'vrijgevochten en zelfbewust.' Misschien dat het wilde zwijn mij juist daarom zo aanspreekt! Vrijgevochten en zelfbewust... Schijnt aan de gevestigde orde! Het is bovenal een prachtig dier. Ze hebben wat mij betreft iets prehistorisch. Ze ogen woest maar tegelijkertijd zien ze er ook zo grappig en zacht uit... met hun aanbiddelijke koppen. En, zeker wanneer ze nog jong zijn, hebben ze een hoog aaibaarheidsfactor. In hun mooie,

gestreepte pyjama's. De eerste keer dat ik een wild zwijn in het wild zag moet ik een jaar of zes, zeven zijn geweest. Het was in de bossen bij Groesbeek, onder de rook van Nijmegen, samen met mijn vader. We waren bosbessen aan het plukken. Ik was meteen om. Wat een prachtige en intrigerende wezens.

Dierlijkheid

Helaas gaat de mens weinig zachtzinnig om met dit mooie dier. Neem de jacht hier op de Veluwe, een walgelijk bloedbad. Misdrijven tegen de dierlijkheid die diep in de bossen worden begaan en niet, zoals bijvoorbeeld bij het stierenvechten, in het openbaar. Nee, het gebeurt in het geniep. Maar wie zich in jagerstijdschriften verdiept of de instructie-video's die massaal op internet te vinden zijn bekijkt, weet al snel meer dan genoeg...

De jacht. Wat is dat nou precies? Sport, spel, werk, cultuur, liefhebberij, folklore, amusement, ambacht, sektarische onzin of seks? Hoe dan ook, het is walgelijk en de jager is wat mij betreft een zielige klootzak met een groen hoedje op zijn of haar hoofd. Want ja, ook steeds meer vrouwen wagen zich aan deze immorele bezigheid. Soms zou je willen dat feminisme niet bestond!

Jagers... aartsbedriegers en leugenaars zijn het. En ze genieten er nog van ook. En de prooi is de klos! Dus kies ik hoe dan ook en altijd tegen de jager.

Onsmakelijke lusten

Gemiddeld schieten ze op de Veluwe jaarlijks 3500 wilde zwijnen dood. Op sommige plekken wordt soms wel tachtig procent van de populatie wilde zwijnen afgemaakt. In koelen

Deze rede is uitgesproken bij de opening van De Zwijnsociëteit, zie ook p. 13.

bloede neergeknald. Dat het afschot zo hoog ligt komt niet alleen omdat het "gewenste" aantal dieren veel te laag wordt gesteld, maar ook omdat jagers de dieren structureel bijvoeren. Bovendien leidt het hoge afschot er toe dat de dieren zich meer gaan voortplanten, wat uiteindelijk weer leidt tot een hoger afschot door de jagers. En zo houden ze hun walgelijke praktijken in stand. Ja, ik had het al gezegd, aartsbedriegers en leugenaars zijn het die jagers. Als we hen en hun walgelijke lobbyisten moeten geloven 'valt er niet tegenop te schieten, tegen de explosieve groei van het aantal wilde zwijnen op de Veluwe.' Diezelfde lobby wijst ook graag op de toename van het aantal aanrijdingen met wild. Maar eens en vooral worden ze gedreven door een niet aflatende drang om wilde dieren dood te schieten. Ze hebben geen boodschap aan de realiteit. Ze leggen liever geld neer voor het bevredigen van hun onsmakelijke lusten!

Een drang die niet past bij het feit dat wilde zwijnen juist ook heel veel goeds doen. Ze woelen de grond om en brengen zaden over waardoor planten kunnen kiemen. Daarnaast wordt het ecotoerisme op de Veluwe steeds populairder. Juist ook dankzij dat prachtige wilde zwijn. Het is kortom de hoogste tijd om eens goed te kijken naar het beleid. Want hoe wordt er exact geteld? Is er daadwerkelijk sprake van overlast? Wat zijn de maatschappelijke belangen? En moeten we niet ook gewoon ons rijgedrag aanpassen om zo aanrijdingen met wild te voorkomen?

Bovendien, wanneer we goed luisteren naar ecologen horen we meer dan eens dat er wat betreft draagkracht van de omgeving absoluut niet te veel wilde zwijnen zijn. Het probleem zit hem in het maatschappelijke draagvlak!

En op dat laatste terrein verliest het prachtige wilde zwijn het helaas niet zelden van de draagkracht. Immorele lobbyisten die namens boeren en jagers acteren zijn nu eenmaal veel machtiger dan mensen met gezond verstand en compassie in hun donder.

Want, zo hoorde ik de jagers bij monde van Laurens Hoedemaker, voorzitter van de jagersvereniging, recent nog zeggen: "De enige oplossing is afschieten." En, voegt deze meneer daar steeds vaker aan toe: 'Niet meer alleen in een hutje wachten tot er een zwijn langskomt, maar de zwijnen in beweging brengen, naar de jagers

Foto's: Remco Stunnenberg

toe.' Deze Hoedemaker pleit kortom voor een terugkeer van de barbaarse en bij wet verboden drukjacht. 'Want', zegt hij, 'dat is veel effectiever.'

Ik hoor dit soort geluiden met woede, verdriet en ontsteltenis aan. Altijd maar weer grijpen naar het geweer. Het zaaien van dood, verderf, uitroeiing, angst, pijn en verdriet in plaats van te kijken naar fatsoenlijke én echte oplossingen. Voor zover er eigenlijk wel problemen zijn.

ProWild

En oplossingen zijn er. Zo schreef ik al eens een artikel over een dynamisch wildwaarschuwingssysteem, een systeem dat luistert naar de prachtige naam ProWild. Met dit systeem worden ongevallen met wilde dieren voorkomen. Een van de mannen achter dit systeem stelde 'dat het onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is er alles aan te doen aanrijdingen met wild te voorkomen.'

De werking van ProWild is feitelijk heel simpel. Het wild wordt door middel van rasters naar één wildsluis geleid waar ze de weg kunnen oversteken. In deze wildsluis wordt het wild door middel van infrarood of laser gedetecteerd, waarna LED-matrixborden worden geactiveerd. Daardoor weten weggebruikers dat ze hun snelheid moeten verlagen naar vijftig kilometer per uur of minder. De cijfers tonen aan dat dit systeem werkt. In Diepenheim, een "hotspot" waar in het verleden

zeer veel aanrijdingen met wild plaatsvonden, wordt ProWild inmiddels ruim zeven jaar gebruikt. In die periode kwamen nog slechts twee reeën om het leven. Dat gebeurde na een kabelbreuk als gevolg van wegwerkzaamheden. Hierdoor trad het systeem even buiten werking. Hoe wrang ook, het vormt hét bewijs dat dit systeem werkt. De vraag dient zich dan ook aan waarom dit systeem niet bij elke hotspot in Nederland is geïnstalleerd. Het antwoord is simpel: iedereen in Nederland houdt van de natuur, of zegt van de natuur te houden,

maar hoeveel hebben "we" er daadwerkelijk voor over?

Met andere woorden: Als puntje bij paaltje komt grijpen beleidsbepalers, aangemoedigd door machtige, door geld en korte termijn gedreven lobbyisten, niet zelden naar het geweer. Ook omdat het wilde zwijn dat, in 1826 als gevolg van overbejaging al eens uitstierf in Nederland, één grote pech heeft: het zogenaamd beschaafde dier "de mens" is dol op het vlees van het wilde zwijn. Het zou sterker smaken dan gewoon varkensvlees en wordt niet zelden gemarineerd gegeten of verwerkt in stoofpotten. Restaurants verdienen daar goed aan.

Zie hier de tragiek van dit prachtige wilde dier! Maar, gelukkig is er nu De Zwijnsociëteit! Dank je wel Harry!

Expositie

De reizende expositie "Zwijnen in beeld" is vanaf 4 oktober a.s., Dierendag, tot eind november 2018 in de Molenplaats Sonsbeek in Arnhem te zien. Foto's van Remco Stunnenberg en schilderijen van Simon Drost. Toegang is gratis.

Succesvolle “Geboorte” van de Zwijnsociëteit

REMCO
STUNNENBERG

Op 1 april van dit jaar zag De Zwijnsociëteit officieel het levenslicht. Dit heuglijke feit vond plaats in het gezellige en tot de nok gevulde Art Café Sam Sam in Apeldoorn.

De Zwijnsociëteit? Wat is dat, vraagt u zich nu wellicht af. Kort gezegd komt deze club op voor het welzijn van het wilde zwijn, in woord, beeld én daad. Ook spreekt de sociëteit zich heel nadrukkelijk uit tegen de jacht. De geboorte van dit prachtige initiatief ging alles behalve ongemerkt voorbij. Zo droeg de Apeldoornse stadsdichter Aad van de Waal deze middag enkele prachtige gedichten voor met als thema - hoe kan het ook anders - het wilde zwijn. Daarnaast was er een expositie te zien van schilder Simon Drost en (natuur)fotograaf Remco Stunnenberg. Uit het prachtige werk van deze twee blijkt hun liefde voor het wilde zwijn. De werken van beide kunstenaars waren de hele maand april te bewonderen in Sam Sam.

Nozems van het bos

Een opening is natuurlijk geen opening zonder een woord van de oprichter van de sociëteit, Harry Voss. Niet voor niets ging Harry deze middag dieper in op dit initiatief én op zijn liefde voor het zwijn. Ook bracht Remco Stunnenberg een ode aan het wilde zwijn, de nozems van het bos zoals hij ze liefdevol typeert.

Stropdas

Ook de Apeldoornse demissionair-wethouder Detlev Cziesso was van de partij tijdens de opening. Hij typeerde Voss als een activist die nooit een echte politicus werd. Cziesso: ‘We hebben acht jaar geprobeerd een politicus van Harry te maken. Maar dat is natuurlijk nooit gelukt.’ In plaats van een lintje mocht Voss de stropdas van Cziesso doormidden knippen. ‘Het is een stropdas met daarop de een afbeelding van de een-den-jacht’, verklaarde de GroenLinks-wethouder. ‘Ik dacht: “die wil Harry vast wel vernielen”.’

De kern

De toespraken van Voss verliepen zoals veel van zijn politieke pleidooien. ‘Ik ben een hak-op-de-tak-mens’, duidde Voss dat zelf het beste. En: ‘Ik wil het kort houden, maar uiteraard lukt me dat niet.’ Kern van zijn boodschap: ‘Autoriteiten moeten anders naar de wilde zwijnen gaan kijken. Als we de maximale snelheid op wegen door de Veluwe bossen terugbrengen naar 40 kilometer per uur hebben de mensen meer tijd om van de omgeving te genieten. Daarnaast worden er geen zwijnen meer doodgereden en is het geen probleem dat er wat meer komen.’

Oplossingen

Er wordt volgens Voss ‘nu te veel in problemen gedacht’. ‘Maar het gaat om de oplossingen. Zwijnen zijn heel goed voor het ecotoerisme. Het is zaak dat de toeristen ook het juiste verhaal te horen krijgen.’ De komende tijd wil Voss dan ook in plaatsen als Ede, Harderwijk en Epe bijeenkomsten organiseren. ‘Om de campinghouders voor te lichten. We moeten ons verhaal zoveel mogelijk laten horen, om te voorkomen dat alleen jagers en faunabeheerders gehoord worden.’

De Zwijnsociëteit is een initiatief van De Faunabescherming. Donateurs van De Faunabescherming kunnen donateur worden van De Zwijnsociëteit. Kijk op zwijnsocieteit.nl.

Harry Voss.

Foto: Rob Voss.

**‘Zwijnen
zijn heel
goed voor
het eco-
toerisme’**

Strijd om Arubaanse schoonheid

STEPHANIE PALSMA
VAN VOORTHUIZEN

Arubaanse Holenuil.

Arubaanse Maisparkiet.

Mangrove gebied.

Met zijn geringe hoogte van slechts 25 centimeter mag de Arubaanse shoco, of holenuiltje, klein van stuk zijn, hij heeft zijn 'eigen' bankbiljetten, postzegels en zelfs een zilveren Augmented Reality munt.

Een dergelijke status krijg je natuurlijk niet zomaar. Helaas moet je daarvoor met nog maar 200 broedpaartjes zijn en mensen als Greg Peterson en zijn team van de Aruba Birdlife Conservation achter je hebben. Zij hebben met man en macht campagne gevoerd om te voorkomen dat de shocopopulatie door onder meer een invasieve exoot, de boa constrictor, volledig gedecimeerd zou worden. Door het werk van Aruba Birdlife Conservation werd de shoco in 2012 uitgeroepen tot een nationaal symbool van Aruba en kreeg het een beschermde status. Ook het lot van de Arubaanse maisparkiet of prikichi kreeg, door een campagne van Peterson en zijn team, de nodige aandacht. De prikichi werd in 2017 uitgeroepen tot nationale vogel.

Natuurschoon op de helling

De reisgids over het Aruba van de shoco en de prikichi zou waarschijnlijk vertellen dat het aan de noordoostkust van het eiland gelegen Arikok Nationale Park twintig procent van de oppervlakte van het eiland beslaat. De beschrijving zou je meenemen naar een natuurlijk oceaانبad beschut door steile rotsformaties, stranden die broedplaatsen zijn voor schildpadden en prachtig uitzichten vanaf de heuveltoppen van de Jamanota en Arikok. Voelt u de zachte, warme wind al?

Alleen, zodra je buiten het park komt, verandert de zachte wind in de hete adem van oprukkende bouwprojecten. Neem het Isola d'oro, of 'gouden eiland', gelegen bij Pos Chikito. Het gebiedje is populair bij duikers nieuwsgierig naar het koraalrif, zeeschildpadden en reuzenmanta's. Een projectontwikkelaar wil er een hotel met 65 kamers in de mangroves en op het koraal bouwen, geïnspireerd door een hotel op het water in Bora Bora in de Stille Oceaan. Hiervoor zal een deel van het koraal, dat wettelijke bescherming geniet, beschadigd worden en zullen er passages door de mangroven worden gemaakt. Daarnaast stikt het in de mangroven van de muggen waardoor - niet alleen voor de bouwvakkers nu maar ook voor de gasten van het hotel straks - regelmatig gif gespoten zal worden. Het effect daarvan blijft niet beperkt tot de fauna aan de oppervlakte van de mangroven maar belandt uiteraard ook in het water tussen de wortels, met ook impact op de fauna aldaar. Verschillende organisaties zijn fel tegen de bouw van dit hotel en zelfs 78% van de bevolking van Aruba wil een moratorium op de bouw van hotels. De politiek en de ontwikkelaars werken echter hard aan de komst van het hotel.

Volgens het Arubaanse Ruimtelijke Ontwikkelingsplan (ROP) mag er in dit beschermd gebied niet worden gebouwd. Illegale proefboringen werden stil gelegd nadat alerte vrijwilligers alarm sloegen. Helaas heeft de Minister van Toerisme, Dangui Oduber, gesteund door zijn collega van Infrastructuur, Otmar Oduber, publiekelijk aangekondigd voorstander te zijn van aanpassing van het ROP zodat het hotel alsnog gebouwd kan worden.

Tien rechtszaken

Met het succes in het verkrijgen van de status van nationaal symbool voor de shoco in hun achterzak, diende de Aruba Birdlife Conservation in 2012 ook een voorstel in bij het Arubaanse parlement, om zestien (inmiddels om technische redenen aangeduid als negentien) natuurgebieden beschermd te krijgen en onder het Arikok Nationale Park te plaatsten. In februari 2013 werd dit voorstel overgenomen, als motie ingediend bij het parlement en door alle 21 Statenleden unaniem gesteund. Echter, het steunen van de motie was slechts een staaltje symboolpolitiek. Nadat is gebleken dat de regering geen voornemens heeft om de zestien natuurgebieden daadwerkelijk te beschermen en bij het nationaal park onder te brengen, maar juist, het proces opzettelijk blijkt te vertragen, heeft de Aruba Birdlife Conservation wederom actie ondernomen. In november 2016 werd een door 11000 mensen ondertekende petitie aangeboden aan de Minister President, de Statenvoorzitter en de Gouverneur om de zestien gebieden alsnog te beschermen. Ondanks openlijke steun van niemand minder dan prinses Beatrix, is tot nu toe slechts één van de zestien gebieden beschermd, de vele toezeggingen van de overheid ten spijt. Op het moment dat er toezeggingen worden gedaan als de petitie voor de draaiende camera's in ontvangst wordt genomen, is zijn feitelijk al door de voormalige minister van infrastructuur grote stukken van de Bubali-wetlandgebieden weggegeven aan projectontwikkelaars. Bubali is nota bene door Birdlife International uitgeroepen tot een van de vier Important Bird Areas van het eiland. Het is zelfs de nummer één 'bird hot-spot' van Aruba, met ruim 180 geregistreerde vogelsoorten. Hierop heeft de Aruba Birdlife Conservation in 2016 een eerste rechtszaak aangespannen om de regering te dwingen tot bescherming van de gebieden. Nog negen volgden waarvan

de laatste afgelopen maand diende. Zeven zijn er tot nu toe gewonnen. Bij het ter perse gaan van deze Argus waren de uitkomsten nog niet bekend. Hopelijk beslist de rechter ook over deze zaak positief.

Bubali Wetlands - Before.

Bubali Wetlands - After.

Meer informatie over het werk van Greg Peterson en de Aruba Birdlife Conservation op Facebook en in de uitgave: 'Bird Wildlife of Aruba' (Engelstalig, 2017, 432 pagina's, € 24,99). Het boek bevat naast vele prachtige foto's een checklist van de op het eiland voorkomende vogelsoorten. Deze lijst wordt regelmatig bijgewerkt en telde in maart 2018 266 soorten.

Ganzenbeheer in Nederland

HARM NIESEN

Wilde ganzensoorten worden in ons land op grote schaal geschoten. Al vele tientallen jaren en met steeds wisselende argumenten. Maar welk argument er ook werd gebruikt, nooit heeft dat in al die jaren geleid tot het beloofde resultaat.

Grauwe gans, ouders met jongen. Ouders in vleugelrui, kunnen dus net als de jonge vogels niet vliegen. Daarom worden ze in juni op gewelddadige manier bijeen gedreven en vergast.

Foto: Harm Niesen.

Halverwege de vorige eeuw was het allemaal eenvoudig. Ganzen waren er alleen in de wintermaanden en dan mocht er naar hartenlust geschoten worden. Ook op soorten die nu niet meer bejaagbaar zijn, zoals de rietgans, en zelfs op heel zeldzame soorten als de dwerggans. Want je kan van een jager toch niet verwachten dat hij het verschil tussen een kolgans en een dwerggans kan zien en dan zou een jager dus zonder opzet de wet kunnen overtreden. Wat dat betreft had de wetgever gelijk: jagers kunnen, zeker als het om jonge ganzen gaat, absoluut de ganzen niet op soort determineren. Nog afgezien van het feit, dat ze daar ook helemaal geen tijd voor hebben, als ze raak willen schieten. Ook toen al hadden boeren een vreselijke hekel aan ganzen op hun land, ondanks dat er van schade aan overjarig grasland in de winter helemaal geen sprake kan zijn. Dat gras had

en heeft voor de boer geen enkele waarde en zeker niet in de toen nog gewoon voorkomende strenge winters. In de oude Jachtwet stond ook letterlijk: het is voldoende als de jagers aangeven dat ze een soort willen bejagen. De minster moest aan die wens voldoen. In de jaren '90 is de jacht op alle winterse ganzen een aantal jaren verboden geweest, als voorbode van de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht werd. Alle ganzensoorten werden volledig beschermd en op grond van de Vogelrichtlijn mocht er alleen tegen de vogels worden opgetreden als er sprake was van een groot, belangrijk probleem, dat niet op een vogelvriendelijke manier kan worden opgelost. En als duidelijk is dat gewelddadig optreden wél een duurzame oplossing biedt. In feite geldt dit vandaag onder de nieuwe Wet natuurbescherming nog steeds. Belangrijk is, dat de bewijslast voor dit optreden geheel bij de partij ligt, die ingrijpen noodzakelijk vindt. Dat zou behoren te betekenen, dat de provincies met waterdichte, wetenschappelijk goed onderbouwde rapporten komen, als ze tegen ganzen willen optreden. Of het nu gaat om het vergassen van zomerganzen in de omgeving van Schiphol, in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht, om het vernielen van de nesten in natuurgebieden of om het schieten van minstens 300.000 ganzen per jaar. Geen enkele provincie voldoet aan zelfs maar twee van de drie eisen: er zijn overduidelijk niet-gewelddadige alternatieven. Elke boer kan zelf of door iemand anders, eventueel vergezeld van een hond, de ganzen van zijn land (laten) verjagen. Als hij daar te beroerd voor is, moet hij niet klagen over schade en zelf de gevolgen daarvan dragen. Welke zelfstandige ondernemer wordt op kosten van de belastingbetaler zo op zijn wenken bediend?

Het spreekt vanzelf, dat er wel gebieden moeten zijn waar die verjaagde ganzen veilig naar toe kunnen gaan. Daar ontbreekt het echter ernstig aan. En natuurlijk zijn wij er ook van overtuigd, dat de schade die de ganzen aanrichten en die

getaxeerd wordt door mensen met een verleden in de jacht- en landbouwwereld hebben, zwaar wordt overschat. Boeren en jagers oefenen steeds meer druk uit om 's winters meer ganzen te schieten, terwijl vast staat dat er dan van schade niet of nauwelijks sprake is. En het zomerse schietseizoen is toch al zeer opgerekt: de zomer duurt voor de ganzenjacht van 1 maart tot 1 november. Wat inhoudt dat er ook nu al veel trekvogels, wintergasten uit het Hoge Noorden, mogen worden geschoten. Veel van die soorten verblijven tot diep in mei in ons land. Of het nu om het schieten van enorme aantallen ganzen gaat, of om het vernielen van de nesten of het vergassen, van geen van deze methoden kan ook maar bij benadering bewezen worden dat het enig nut heeft. Dat het vergassen van een paar duizend ganzen per jaar alleen maar de overlevingskans van de niet-vergaste jonge vogels vergroot, kan ieder leek begrijpen. Maar de provincies niet. Dat nergens uit blijkt dat het schieten er toe kan leiden dat er 's zomers net zo weinig ganzen in ons land verblijven als in 2005, - verbaast niemand. Behalve alle provincies, de FBE's en tot ieders verbazing sommige rechtbanken. Naar het vernietigen van de nesten is echt onderzoek gedaan en daar komt uit dat het eigenlijk altijd volstrekt nutteloos is. Desondanks wordt het overal nog steeds uitgevoerd. Recent kwam naar buiten, dat zelfs de Jagersvereniging tegen het in de zomermaanden bestrijden van ganzen is. Volgens het persbericht, omdat het in die tijd zoveel ongewenste verstoring met zich meebrengt. Maar ook, omdat zij inzien dat het niet leidt tot structureel minder zomerganzen.

Er zijn een paar lichtpuntjes. De rechtbank in Utrecht en daarna de Raad van State (RvS) hebben geoordeeld dat de provincie niet kan aan-

tonen dat bestrijding, vergassen, het gewenste resultaat heeft. De rechtbank in Zuid-Holland heeft datzelfde besloten over het vergassen van ganzen bij Schiphol en Rotterdam. In afwachting van het hoger beroep bij de RvS zou er dit zomerseizoen dus geen mogelijkheid zijn voor Zuid-Holland om ganzen te laten vergassen. Schiphol en de provincie spanden daartegen een voorlopige voorziening aan bij de RvS en kregen tot ieders verbazing nog gelijk ook. Ondanks dat ze niet konden aantonen dat er sprake was van fouten door de rechtbank of een spoedeisend belang. Negenhonderd nieuwe pagina's aan documentatie konden niet verhullen, dat één geplande vergassingsactie bij Schiphol uiteraard geen enkele invloed kan hebben op de kans op een aanvaring met een gans uit de directe omgeving. Die is namelijk al nul. Alleen op grote hoogte vliegende trekkende ganzen zouden een héél klein risico kunnen vormen. Het is welgeteld tweemaal voorgekomen, ondanks de enorm toegenomen intensiteit van het vliegverkeer. Ook bij Rotterdam zijn vergassingsacties gepland. Maar dat is bijna allemaal verstedelijkt gebied, met heel weinig ganzen en er is daar dan ook nog nooit een incident geweest. En toch trapt de voorzieningenrechter er in.

De conclusie kan alleen maar zijn, dat het beleid ten aanzien van de in ons land voorkomende ganzen nog steeds geheel wordt bepaald door de wensen van jagers en agrariërs en niet door de uitkomsten van zorgvuldig en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. Of wat harder geformuleerd: het beleid wordt nu volledig bepaald door organisaties, overheden en belanghebbenden, die geen enkele expertise hebben op het gebied van populatiedynamica. Ze weten niet wat ze doen.

Foto: Harry Voss.

Hubertusbekering van mr. Pieter van Vollenhoven?

Waarnemers van de Faunabescherming die jarenlang actie voerden tegen de wrede drijfjacht op wilde zwijnen in het Kroondomein het Loo kunnen het zich herinneren als de dag van gisteren. Als er gejaagd werd was mr. Pieter van Vollenhoven zeer dikwijls van de partij. Tot kennelijk ongenoegen van prinses Margriet. Als het jachtgezelschap met een stoet terreinwagens het Kroondomein introk, ging prinses Margriet vaak aangespannen rijden waarbij ze demonstratief bij het hek van de paleistuin de andere kant uit ging dan het jachtgezelschap. Een duidelijk blijk van afkeuring.

MARIANNE THIEME Een korte terugblik. Terloops meldde het hof op 19 september 2001, volgens insiders onder invloed van prinses Margriet, dat in de Kroondomeinen rond het Loo niet meer gejaagd zou worden in de vorm van drijfjacht op wilde zwijnen. De mededeling zat verstopt in de rubriek veelgestelde vragen op www.koninklijkhuis.nl en ging gepaard met de vaststelling dat ook de iets mildere variant "drukjacht" niet langer beoefend zou worden. Reden: beide jachtvormen werden door het Koninklijk Huis omschreven als "niet effectief". Want laten we wel zijn, plezier is natuurlijk nimmer een drijfveer voor het hof om dieren te doden, het gaat om de effectiviteit van het afschot. Eerder had Willem-Alexander weliswaar in een tv-interview met Paul Witteman aangegeven te zullen blijven jagen op zwijnen en had Hare Majesteit zelfs twee ministers ontboden - zo onthulde de Volkskrant - om hen duidelijk te maken dat de drijfjacht in de Kroondomeinen hoe dan ook geen gevaar mocht lopen. Toch leek de Majesteit in 2001 alsnog, zeer tegen haar gewoonte in, te buigen voor de wensen van haar onderdanen.

Op 23 oktober, een maand na het "vrijwillig afzien" van het hof van drijf- en drukjacht, kwam het kabinet op herhaald verzoek van de Tweede Kamer met een definitief verbod op de drijfjacht op wilde zwijnen. Daarmee leek het doek gevallen voor een barbaars maar in

kleine kring rond het hof, de adel en de top van het bedrijfsleven zeer geliefd tijdverdrijf. De drijfjacht op wilde zwijnen had niets van doen met schadebestrijding of wildbeheer, maar was een vorm van socializing waarin oude tradities hoogtij vierden. Zoals het beruchte drietikken-ritueel waarbij nieuwelingen die toetraden tot de elite van "zwartwildjagers" met een bebloede hartsvanger met drie tikken op de ontblote billen werden welkom geheten na het schieten van hun eerste zwijn. Totaal 600 jagers behaalden jaarlijks het benodigde zwartwildbrevet, waaruit duidelijk wordt hoe beperkt het aantal beoefenaars van de drijfjacht was. Prins Bernhard gaf in zijn postuum gepubliceerde Volkskrant-interview aan hoe belangrijk het was via bijvoeding grote populaties zwijnen te kweken op Het Loo, om de jachtgasten een plezier te doen. "Claus heeft gezegd: we moeten de varkens op Het Loo afschaffen. Dan krijg je geen gasten meer, heb ik hem gezegd, want die komen niet voor een hert, die willen alleen maar varkens schieten. Ja maar, dat kunnen we niet betalen, zei Claus. OK, dan betaal ik, heb ik gezegd."

De mogelijkheden tot beoefening van de drijfjacht werden na toenemende maatschappelijke kritiek en intensieve acties van De Faunabescherming ook steeds kleiner. Grote terreinbeheerders als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer en bosrijke gemeenten zoals Nunspeet hadden al een verbod op de drijfjacht op hun terreinen ingesteld, nadat onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek van Alterra aangaf dat er geen enkele beheerstechnische legitiematie was voor instandhouding ervan.

Alleen de Kroondomeinen en enkele kleine particuliere landgoederen zoals Welna en Middachten boden nog mogelijkheden voor het middeleeuwse tijdverdrijf, en het "vrijwillig afzien" door het hof van deze ineffectieve jachtvorm leek een tijdperk af te sluiten.

Toch bleef het hof het proberen. De passage over de ineffectiviteit van de drukjacht verdween in 2004 van de website van het Koninklijk Huis

en toen al was duidelijk dat er voorbereidingen getroffen werden tot herinvoering. En jawel, de jagermeester van Hare Majesteit de Koningin verzocht in een brief aan het Faunafonds alsnog om toestemming voor de zogeheten een-op-een drukjacht op wilde zwijnen in de Kroondomeinen. Een-op-een zou staan voor één jager en één drijver, maar wanneer men 30 een-op-een drukjachten tegelijk organiseert in hetzelfde gebied, is er gewoon weer sprake van een ordinaire drijfjacht van het oude stempel. Het hof had al eerder ten aanzien van de drijfjacht laten zien de regels romantisch te interpreteren. Zo namen in het verleden bijvoorbeeld veelvuldig buitenlandse gasten deel aan de drijfjachten zonder het daartoe vereiste zwartwildbrevet, maar ja, wie zou in zo'n geval verbaliserend moeten optreden?

In strijd met de wet wordt nog steeds op grote schaal mais bijgevoerd aan wilde zwijnen om op die manier een te grote populatie uit te lokken met de bijbehorende vermeende overlast. Ook op die manier wordt geprobeerd om de noodzaak van de afgeschafte drijfjacht te beargumenteren. En dus deed het hof brutaalweg en via een achterdeur het voorstel de drijfjacht opnieuw in te voeren, hoewel de jagermeester in zijn brief bij herhaling repte over de noodzaak van een "transparante" procedure daartoe. Het mocht niet lijken op een een-tweetje tussen regerende jagers en jagende regeerders, hoewel het dat natuurlijk overduidelijk wel was.

Andere maatregelen zoals selectief afschot van zeugen in plaats van beren om de aanwas in te perken, afschaffing van voerakkers en lok- en telvoer, deugdelijk onderhoud van zwijnenkerende rasters, het werd allemaal niet eens overwogen. De drijfjacht moest en zou terug, en de lobby daartoe vindt plaats tot op de dag van vandaag. Opdat een kleine elite weer op winterse dagen het veld in kan met een spannend gezelschapsspel en onder het genot van kruidenbitter en hoorngeschal zakelijke deals kan sluiten en huwelijkspartners kan selecteren. Was het de bedoeling van prins Bernhard om kroonprinses Beatrix tijdens een zwijnendrijfjacht in 1962 voor te stellen aan prins Richard zu Sayn-Wittgenstein-Berleburg, het werd diens tijdens dezelfde jachtpartij aanwezige vriend Claus von Amsberg die meer in de smaak viel bij de prinses. Zulke evenementen werden sinds 2001 node gemist en dus moest de zwijnendrijfjacht terug.

Zogenaamd via een transparante procedure, zogenaamd om natuurlijke overpopulaties in te perken en zogenaamd op een andere, mildere manier dan voorheen het geval was.

De hoop van het hof is gevestigd op teruggelopen belangstelling voor het onderwerp en minder verzet dan in 2001. Die hoop zal onterecht blijken, dierenbeschermers zullen er alles aan doen herinvoering van de drijfjacht te verhinderen. En ook in kringen rond het hof lijkt sprake van voortschrijdend inzicht. Professor mr. Pieter van Vollenhoven werd in de NRC geportretteerd van een geheel andere kant. "Het is dierstil op deze schilderijen uit de zeventiende eeuw" zegt hij in het Pop-Up Museum van DWDD. "Kijk eens naar de luchten, er is nauwelijks een vogel te bekennen. Ja, op de jachtaferelen zien we dode vogels, maar daar kom ik niet voor."

Jachttrofeeën kunnen dan schilderkunstige hoogstandjes zijn, ze vinden weinig waardering in de ogen van Van Vollenhoven. Hij reageert geschokt. "De mens is zo verschrikkelijk doodmakerig", zegt hij bij een schilderij van de Vlaamse barokschilder Frans Snyders. "Als we straks een zaal inrichten met alleen dode vogels, welk verhaal vertellen we dan? Wat moeten jonge mensen zich hierbij voorstellen, dat onze voorvaders maar drie dingen met vogels deden: ze doodschieten, schilderen en opeten? Ik mis bewondering voor de kleurenrijkdom van vogels en ook wil ik de vogels laten zien in hun natuurlijke omgeving, en niet omringd door tafelzilver. Je mag blij zijn dat er in Nederland nog vogels rondvliegen. Levende vogels spreken mij in mijn hart meer aan dan vogels op jachtableaus."

Het is echt geweldig om te zien dat een fanatiek zwartwildjager als Pieter van Vollenhoven tot inkeer is gekomen, zoals eerder het geval was met Sint-Hubertus in de gelijknamige legende. Op tal van terreinen toont Van Vollenhoven zich inmiddels een progressief denker die opkomt voor de natuur, voedselveiligheid en tal van andere onderwerpen waarbij hij het belang van de zwaksten probeert te beschermen tegen het recht van de sterkste.

Ik vind het mooi dat een fanatiek zwijnenjager kennelijk tot andere inzichten is gekomen. Nu die 599 resterende zwijnenjagers nog!

Marianne Thieme, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in de Tweede Kamer.

BETTY ROS
FOTO'S:
HARM NIESEN

De buit van de vos

De vos weer de zondebok

CDA-kamerlid Geurts pleitte op 8 maart jl. in de Tweede Kamer voor de nachtelijke jacht op vossen. Het gaat slecht met de grutto, de vos is gek op de eieren van weidevogels dus is de jacht noodzakelijk anders verdwijnt de grutto, zegt Geurts. En natuurlijk heeft de Nederlandse Jagersvereniging haar hulp aangeboden om de vogels te beschermen.

Critici betogen dat de vossenjacht niet het ei van Columbus is. De vos wordt niet gereguleerd door bejaging maar door zijn ecologische omgeving. Het is allang bekend dat de achteruitgang van de weidevogels voornamelijk wordt veroorzaakt door intensieve landbouw. Het is bovendien zinloos om de vos uit de weg te ruimen. Vossen zijn territoriumdieren en het gebied van een afgeschoten vos wordt weer overgenomen door andere vossen.

bleef stabiel en uit studie blijkt dat de kans op besmetting met de vossenlintworm juist vermindert door het verbod.

Jachtlobby

In het blad van de Nederlandse Jagersvereniging wordt de jacht nogal lyrisch beschreven.

We hebben al topkoks aan het woord gehad die het bereiden en consumeren van beschermde diersoorten een uitdaging vinden. Nu worden vrouwen ingezet om het imago van jagers te verbeteren. Nog niet zo lang geleden stond "moeder de vrouw" te wachten tot de jachtbuit werd binnengebracht, nu moeten de dames mee het veld in. Met een lippenstiftje op en een jachtgeweer over de schouder ben je ineens een "stoer wijf". Maar te stoer mag ook weer niet want vrouwen moeten vooral ook een zachte kant laten zien en horen, maar wel in het voordeel van de jacht.

Een "gewillige prooi" is Janny van der Heijden. Zij zat in de jury van Heel Holland bakt. Zelf jaagt zij niet, maar ze weet wel iets te vertellen over haar vader die jaagde. Janny vond het heel gewoon dat ze konijnen en hazen zag hangen en als klein meisje zag ze hoe vader een haas wilde. Aan haar werd verteld dat de haas het niet koud kreeg hoor, want hij mocht zijn wantjes en sokjes aanhouden.

Ze mocht ook al fazanten leren plukken. Nog kan ze zich de geur van het afbranden van het vel van de fazant herinneren. Het zijn dierbare herinneringen uit haar jeugd die haar respect voor de natuur hebben bijgebracht.

Minister Schouten liet gelukkig weten terughoudend te zijn. Ze vindt dat de provincies overdag al voldoende ruimte hebben om iets aan de vossenstand te doen. Bovendien brengt jagen in de nacht het risico op ongelukken met zich mee omdat de jager niet alles kan zien, aldus de minister.

Bron: De Telegraaf

Geen jacht op vossen in Luxemburg

De Luxemburgse regeringsraad heeft onlangs het verbod op de vossenjacht dat sinds 2015 van kracht is met nog een jaar verlengd. Jagers voorspelden een explosieve groei van het aantal vossen en een toename van ziektes, waaronder een groter risico op besmetting met vossenlintworm. Alleen de jacht zou dit kunnen voorkomen. Maar niets blijkt minder waar. De populatie vossen

Natuurorganisaties en landbouwgif

Natuurorganisaties als Geldersch Landschap en Natuurmonumenten willen dat boeren die grond pachten op hun terreinen, stoppen met het gebruik van landbouwgif als Roundup. Zo is het zaaigoed voor mais gecooat met een gifstof die zorgt dat het niet wordt opgegeten door muizen. Dat gif komt in de grond en is niet goed voor het bodemleven.

Landgoed Hagen aan de rand van Doetinchem. Een slagboom en op de achtergrond een middeleeuws kasteeltje. En tussen de slagboom en het kasteeltje ligt een oranje akker. Doodgespoten met Roundup. Leo Cleiren, regiohoofd Oost-Gelderland van Geldersch Landschap en Kastelen (GLK) weet van de situatie maar zegt er weinig aan te kunnen doen. 'Het land is gepacht door een boer en we mogen hem geen belemmeringen opleggen. Hij mag wettelijk gezien net zoveel als een boer buiten het terrein van GLK. De contracten zijn vaak lang geleden afgesloten. Als GLK de boer verbiedt om landbouwgif te gebruiken, kan de boer eisen dat de pacht prijs naar beneden gaat. Het hangt dus van de welwillendheid van de boer af of er wel of geen landbouwgif wordt gebruikt.' Hoeveel hectare GLK verpacht aan reguliere boeren, kan Cleiren niet zeggen.

Ook Natuurmonumenten wil af van het gebruik van landbouwgif maar heeft vergelijkbare proble-

men. Staatsbosbeheer probeert om langlopende pachtcontracten om te zetten in contracten voor een jaar. "Zo kunnen we beter sturen op ecologische waarden", aldus een woordvoerder.

Bron: De Gelderlander

Duivenmelkers zijn de weg kwijt

In de duivensport gaat het er niet zachtzinnig aan toe als het om dierenwelzijn gaat. Duivenhouders zijn zuinig op hun duiven zolang ze snel terug komen van de wedstrijdvluchten. Een wedstrijdduif wordt bij de partner of jongen vandaan gehaald en ingekorfd om duizenden kilometers verder weg te worden losgelaten. De duif wil snel naar huis maar velen komen om bij deze barre tochten of raken de weg kwijt en vestigen zich dan in dorpen of steden.

Wordt dat in een stad als overlast ervaren dan kan het zijn dat de duiven worden gevangen en vergast maar daar zit de duivenhouder niet mee. Bij de duivensport geldt: "duif niet op tijd, kopje kwijt."

Loko Cartoons.

Maar duivenmelkers luiden nu de noodklok. Zij willen af van de bescherming van de roofvogels. Anton van Veenendaal beweert dat hij al 5 duiven is verloren aan roofvogels. Dat komt volgens hem door vogelclubs die nestkasten voor roofvogels ophangen.

De Nederlandse Postduivenhouders Organisatie (NPO) is nu een petitie gestart met als doel een verbod op het plaatsen van nestkasten, naast het weghalen van bestaande nestkasten.

Voor Van Veenendaal gaat dat niet ver genoeg. "Jagers zouden meer moeten schieten, omdat roofvogels geen natuurlijke vijanden hebben", vindt hij.

Beetje dom van hem. Want wat de duivenhouders zeker weten is dat jagers duiven schieten. Ook wel eens de verkeerde!

Bron: De Telegraaf

Jager betrapt met aangeschoten buizerd

Vrijwilligers van weidevogelbeheer in het Maurikseveld in Gelderland hebben een man betrapt op het jagen van een buizerd.

De vrijwilligers zagen de man lopen, onder zijn jas was een vogelstaart te zien. Het bleek een aangeschoten buizerd te zijn die nog leefde. De politie werd ingeschakeld de man werd meegenomen voor verhoor en het geweer in beslag

genomen. De vogel bleek helaas niet meer te redden. Er was geen andere optie dan het dier te laten inslapen. De jager raakt mogelijk zijn jachtakte kwijt.

Bron: De Gelderlander

Op heterdaad betrapt

De politie ontving regelmatig meldingen over illegale jachtpraktijken in de omgeving van Roosendaal. De agenten stelden een onderzoek in en troffen op een zandpad een bestelauto aan. In de auto lag een jachtgeweer met geluiddemper. Verderop in het veld was een man een vangkooi aan het plaatsen en een wildcamera. De jager is aangehouden, het geweer en de vangkooi zijn in beslag genomen.

Bron: BN De Stem

Ontboezemingen van een jachtopzichter

*Als schutter mist hij toch nog wat verfijning
en daarom drijf ik, even voor de jacht
het tamme zwijntje binnen de omheining
en plak de schietschijfsticker op zijn vacht*

*Uit vrees dat het straks hinderlijk gaat hollen
bind ik de pootjes preventief bijeen
en voordat het de kans krijgt om te rollen
verdoof ik deze stakker maar meteen*

*Na zes seconden slaapt het beestje lekker
De jager loopt heldhaftig naar zijn plek
Ik wijs behulpzaam naar de rode trekker
en steek de loop vast in de zwijnenbek*

*Support verhoogt dit vorstelijk vermaak
dus juich ik: 'Alex, heus... ooit is het raak!'*

Aad van der Waal
Stadsdichter van Apeldoorn, uitgesproken bij de opening
van De Zwijnersociëteit.

Wilde zwijnen in Hoenderloo

Afgelopen voorjaar bleken er wilde zwijnen in het dorp Hoenderloo te lopen, hetgeen niet de bedoeling is. Er zijn dus hekken tussen de verschillende bossen en het dorp niet goed dicht geweest. Volgens het "wildbeheer" moeten wilde zwijnen in de dorpskern worden afgeschoten. Mede op verzoek van de burgemeester van Apeldoorn heeft de oprichter van De Zwijnersociëteit, bestuurslid van De Faunabescherming, en – inmiddels – ex-raadslid voor de Partij voor de Dieren in Apeldoorn, Harry Voss geprobeerd om de zwijnen op diervriendelijke wijze weer in het bos te krijgen.

Uiteindelijk bleek er nog één mannetjeszwijn aan de verkeerde kant van de hekken te zitten. Een ultieme poging om met behulp van een aantal vrijwilligers het dier door een gat dat door Harry in de afrastering was geknipt weer aan de veilige kant van het hek te krijgen mislukte helaas. Op korte afstand van het gat knalde het dier tegen het hek, en verdween in paniek. Het dier is daarna niet meer in het dorp gezien.

Conclusie: zonder afschot zijn de zwijnen weer uit de dorpskern van Hoenderloo verdwenen.

Vogelvrij

TEKST EN FOTO:
HARM NIESEN

Spiering

Het gaat slecht met de spiering in het IJsselmeer. De visdieven krijgen hun jongen niet groot door gebrek aan vissen met de juiste afmetingen. De uit Oost-Europa afkomstige zwarte sterns blijven in augustus weg. Friesland en Noord-Holland staan de spieringvangst in het IJsselmeer daarom al een aantal jaren niet meer toe. De spiering is voor een deel standvis, die het hele jaar in het zoete IJsselmeer verblijft. Maar ook in de zoute Waddenzee komen spieringen voor. In het vroege voorjaar trachten die het IJsselmeer in te trekken om daar te paaien. Volgens het ministerie van LNV is de stand van de spiering in de Waddenzee gunstig en daarom geldt daar geen vangstbeperking. In februari en maart verzamelen zich grote scholen spiering voor de sluisen bij Den Oever en Kornwerderzand. Deze sluisen vormen een enorme hindernis voor de vissen, zij krijgen nauwelijks kans om

tegen de vaak zeer sterke stroming in, het IJsselmeer te bereiken. Van deze opeenhoping van spiering voor de sluisen maken gespecialiseerde vissers intensief gebruik. De spiering wordt direct voor de sluisen massaal weggevangen, door soms wel 8 schepen en vaak 7 dagen in de week. Het gaat daarbij om honderden, misschien wel duizenden tonnen paarijpe vissen, gevangen op het ecologisch gezien meest ongunstige moment. Geen wonder dat onderzoek aantoonde dat er nauwelijks spiering vanuit de Waddenzee in het IJsselmeer weet door te dringen. Geen wonder dat het slecht gaat met de spieringstand in het IJsselmeer, en daardoor ook met bovengenoemde vogelsoorten.

De vangst van paarijpe spiering voor de sluisen in de Afsluitdijk dient met onmiddellijke ingang verboden te worden.